

Kanna føroyskar rottur

Útbúgving

Gransking

Um Setrið

Kunning

Til studentar

Fróðskapur
faroe university press

Kanna føroyskar rottur

Á Fróðskaparsetrinum eru vit nú farin undir at savna inn rottur frá ymiskum støðum kring landið. Rotturnar skulu nýtast til kanningar, sum skulu staðfesta, um ein ávís baktería er at finna í føroyskum rottunum. Eisini er ætlanin at kanna, hvørjar parasittar rotturnar hava og at gera DNA-kanningar av rottunum.

15.12.2011 | Eyðfinn Magnussen, Náttúruvísindadeildin

Fyrsti partur av verkætlanin er at kanna, í hvønn mun føroyskar rottur eru fongdar við bakteríuni *Leptospira interrogans*. Hetta er ein baktería, sum kann elva til sjúkuna leptospirosa, sum bæði fólk og dýr kunnu fáa. Sjúkueyðkenni minna ofta um influensu við nógvum feþri, høvuðpinu og eyrum vøddum, serliga í beinum og lendum. Sjúkan verður viðgjørð við pensilini ella øðrum antibiotika, og er ikki vandamikil. Í summum førum kann bakterian tó føra til meira álvarsligar sjúkur, sum fólk í ringasta føri kunnu doyggja av. Hetta er tó sera óvanligt, men í summar doyði ein maður í Danmark av leptospirosa. Hetta hendi, eftir at hann var vorðin smittaður í einum kjallara, sum fyllist við kloakkvatni eftir nógv glopraregn. Kanningar vísu seinri, at kloakkvatnið var fongt við leptospira bakteríuni. Hetta er fyrstu ferð, tey vita um, at nakar er deyður av hesi bakteríuni í Danmark.

VAR FYRR EIN TROPUOSJÚKA

Fyrr var hildið, at leptospirosa var ein tropisk sjúka, men veðurlagsbroytingarnar, sum verið hava tey seinnu árin, hava ført við sær meira regn og heitari veður. Hetta hevur ført við sær, at leptospirosabakterian hevur flutt seg longur norðureftir. Talan er sostatt ikki longur um eina tropiska sjúku. Danskar kanningar vísa, at í Keypmannahavn eru 50% av rottunum fongdar við bakteríuni. Vit vita enn, ikki hvussu stóðan er í Føroyum, men vónandi verða vit klókari um ikki so langa tíð.

SMITTAN

Smittukeldan til leptospirosa er sum oftast gnagdýr, sum liva á landi. Um okkara leiðir eru tað serliga rottur og mýs, sum eru smittuberarar. Fólk verða tó ikki smittað beinleiðis av rottum ella mýs, men antin tí tey hava nortið við land frá dýrum, sum eru fongd við bakteríuni, ella av vatni, sum er fongt við bakteríuni. Hetta kemst av, at rottur og mýs, sum eru fongd við bakteríuni, hava stórar nøgdur av bakteríuni í nýrunum. Tá dýrið pissar, verður bakterian ferd til umhvørvandi, har rotturnar og mýsnar liva. Í Danmark eru 50% av rottunum fongdar við hesi bakteríuni, men hvussu stóðan er í Føroyum, vita vit ikki.

FØROYSKA VERKÆTLANIN

Nú er so ætlanin at kanna, um bakterian er at finna í føroyskum rottum, og um so er, hvussu vanligar tær eru, og um tað er munur á ymsastaðni í Føroyum. Tað er Náttúruvísindadeildin á Fróðskaparsetrinum, sum stendur fyri kanningini, sum verður gjørd í samstarvi við granskarar á KU-Life á Keypmannahavnar Universiteiti, sum er nýggja navnið fyri stovnin, sum fyrr æt Landboháskúlin.

Umframt at kann leptospirosabakteríuna í rottunum, er eisini ætlanina at kanna, hvørjum parasittum rotturnar eru fongdar við, bæði uttan og inni í kroppinum. Ætlanin er eisini at gera DNA-kanningar av rottunum, fyri at vita hvaðani føroyska rottan hevur sín uppruna, og um tað er genetiskur munur millum rotturnar í teimum ymisku føroysku byggunum.

SAVNA ROTTUR

Fyri at kunna gera hesar kanningar er neyðugt at fáa fatur á rottum frá ymiskum støðum kring landið. Fleiri, jú betur. Avtala er gjørd við rottufangaran hjá Tórshavnar kommunu um at koma á Náttúruvísindadeildina við teimum deyðu rottunum, sum hann fær fatur á. Eisini er avtala gjørd við onkur fólk kring landið um at koma við rottum.

Men av tí at brúk er fyri nógvum rottum frá so nógvum støðum sum møgult, er ynskilig at fáa fatur á fólkum sum kunnu hjálpa til við innsavningini av rottum. Tað vildi tí glett meg almikið, um tað eru fólk kring landið, sum vildu hjálpt mær við hesum. Hetta kann gerast við at seta fellur upp til endamálið ella at koma við rottum, sum fólk av einhvøjrari grund hava fingið fatur á.

So hevur tú fingið eina rottu:

- Koyra rottuna í ein plastikkposa.
- Skriva á ein seðil nær og í hvørjari bygd rottan er fingin. Um talan er um bygd øki, skrivað so eisini gøtunavn og nummar á seðilin.
- Legg seðilin í plastikkposan. Bind væl fyri, og legg posan í frystaran.

So kann eg fáa rotturnar, tá høvið býðst.

Ert tú við uppá hetta, ella er tað okkurt, sum tú er í iva um, so skrivað ella ring til:

Fyri at gera kanningarnar av føroysku rottunum, er neyðugt at hava rottur frá flest møgulum støðum kring landið. Tí hevði verið gott, um fólk hjálptu til við innsavningini av rottum. Hetta kann gerast við antin at seta fellur upp til endamálið ella at koma á Náttúruvísindadeildina á Fróðskaparsetrinum við rottum, sum fólk av einhvøjrari grund hava fingið fatur á.

Seinastu tíðindi

06.01.2012

Færøysk liv í nordisk perspektiv.

Heiðursrit til Beintu í Jákupsstovu

Fróðskapur hevur givið út bók við greinum, sum eru skrivaðar til Beintu í Jákupsstovu, dr.polit., i...

05.01.2012

Handverk og ferðavinna hond í hond

Granskingardeildin fyri Samfelagsmenning er partur av altjóða granskingarverkætlan nevnd Craft...

04.01.2012

Elisabeth Hall

Sum partur av fakligu menningini av undirvísarunum á skúlanum verður arbeitt við hugmyndasøguni hjá...

03.01.2012

Kunningarfundur um Nordplus

Í sambandi við næstu umsóknarfreist til Nordplus, ið er 1. mars 2012, skipa Altjóða Skrivstovan og...

25.12.2011

Søgu- og samfelagsdeildin verður 25 ár í 2012

Hesa hending vilja vit markera við eini ráðstevnu, ið lýtir framyvir. Hon setir tí fokus á nakrar av...

Fleiri tíðindi...

Vísir 21 til 30 av 539

Aftur Síða 2 Síða 3 Síða 4 Fram

Eyðfinn Magnussen
Teldupost eyðfinnm@setur.fo
Fartelefon 265 831
Náttúruvísindadeildin
Náatún 3 FO-100
Tórshavn

Lurta eftir innslagnum í 'Góaðan morgun Føroyar' 19. desember 2012 (15 minuttir).

Les eisini:

Leptospira, Weils sygdom

To tilfælde af leptospirose i forbindelse med skybruddet den 2. juli 2011

Samband

Fróðskaparsetur Føroya
J.C. Svabos gøta 14
FO-100 Tórshavn

Tel.: +298 352500
Faks: +298 352501
setur(a)setur.fo

 Setrið á Facebook

 Rita inn til teldupost

CMS::TypoConsult